

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDU NUSTATANT STUDIJŲ KAINAS MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETE TYRIMO

2018 m. spalio 9 d. Nr. (18)SN-130)SP-104

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. liepos 11 d. buvo gautas pareiškėjos L. M. (toliau vadinama ir Pareiškėja) skundas dėl socialinės padėties pagrindu galimai diskriminuojančių Mykolo Romerio universitete (toliau – Universitetas) nustatytų studijų kainų.

Pareiškėja skunde rašo, kad 2016 m. rugsėjo 1 d. buvo priimta į Universiteto teisės studijų programos iššestines studijas, kurių trukmė yra dveji metai. Ši studijų programa skirta kolegijų absolventams, įgijusiems teisės krypties profesinį bakalaurą ir siekiantiems universiteto bakalauro laipsnio. Pagal studijų sutarties (2016 m. liepos 8 d., Nr. STS-26686) 16 punkto nuostatas, studijų finansavimo forma nustatyta: „Mokantis studentas kas semestrą moka studento priėmimo taisyklėse Universiteto nustatytą studijų kainą. Studijų kaina lygi 540 eurų (14.21 BSI) per semestrą arba (nenurodyta kaina) eurų per semestrą pagal pasirinktų studijuoti dalykų kreditų skaičių.“ Pareiškėja rašo, kad, pagal studijų formą ir remiantis Mykolo Romerio universiteto nuo 2015–2016 mokslo metų studijų kainų pagal studijų kryptis, pakopas bei formas lentele (patvirtinta Universiteto tarybos 2016 m. gegužės 13 d. nutarimu Nr. 1UT-19), papildomų studijų vieno kredito kaina (iššestinės studijos) yra 18 eurų. Bakalauro laipsniui įgyti privalu išklaudyti kursą, kurį sudaro 210 kreditų. Pareiškėja teigia, kad, Universiteto administracijos teigimu, nemokama už tuos dalykus, kurie jai nėra dėstomi (įskaityti dalykai iš studijų kolegijoje), o tik už tuos, kuriuos dėsto (per dvejus metus privalo išklaudyti dalykus, už kuriuos gautų 85 kreditus). Skaičiuojant 85 kreditų kainą, susidaro 1 530 eurų, bet Pareiškėja už studijas moka 2 160 eurų (keturi semestrai po 540 eurų). Pareiškėja pabrėžia, kad, remiantis Universiteto studijų ir kitų įmokų mokėjimo administravimo tvarkos (patvirtinta 2016 m. vasario 29 d. nutarimu Nr. 1UT-15) 3.3 punkto nuostatomis, studijų kaina yra

„Universiteto nustatyta ir patvirtinta studijų atitinkamoje studijų programoje ar mokslo kryptyje kaina už vienerius studijų metus (už studijų dalykų kreditus)“.

Pareiškėja pažymi, kad jos studijų grupė buvo sudaryta ne tik iš kolegijų absolventų, bet ir teisės magistrų absolventų, kurie nėra įgiję teisės bakalauro laipsnio. Kiek Pareiškėjai žinoma, studijų sutartys, sudaromos tiek su kolegijų, tiek su magistrantūros absolventais, yra vienodos, studijuojama vienoje grupėje ir lankomos tos pačios paskaitos. Kadangi buvo lankytos paskaitos tik už 85 kreditus, tai Universiteto buvo pareikalauta grąžinti studijų permokas. Universitetas įmokų už studijas permokas grąžino tik magistrantūros absolventams, o kolegijų absolventams studijų permokos nebuvo grąžintos.

Pareiškėja jaučiasi diskriminuojama dėl savo socialinės padėties: ji yra baigusi kolegiją ir dėl to už studijas jai tenka mokėti daugiau.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2018 m. liepos 24 d. raštu Nr. (18)SN-130)S-433 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) kreipėsi į Universiteto rektorių ir paprašė paaiškinti, ar kolegijų absolventai ir teisės magistrantūros absolventai už Universiteto teisės bakalauro studijų (ištęstinės dvejų metų studijos; kodas 612M90003) moka skirtingas kainas; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar kolegijų absolventai ir teisės magistrantūros absolventai pasirašo tokias pačias studijų sutartis; ar kolegijų absolventams ir teisės magistrantūros absolventams teikiamos identiškos mokymo paslaugos, sudarančios tokį patį kiekį studijų kreditų; kaip nustatoma (apskaičiuojama) skunde aptariamoms teisės bakalauro programoms, skirtoms kolegijų absolventams, kaina; kaip nustatoma vieno kredito kaina; ar teisės magistrantūros absolventams buvo grąžintos studijų permokos; jei taip – dėl kokių priežasčių; kaip teisės magistrantūros studentams susidarė studijų permokos; dėl kokių priežasčių studijų permokos nebuvo grąžintos kolegijų absolventams; ar kitoki universitetinį išsilavinimą (ne teisės magistrantūros) turintys asmenys, kurie studijuoja pagal skunde aptariamą teisės bakalauro programą, galėtų susigrąžinti studijų permokas kaip ir teisės magistrantūros absolventai. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2018 m. rugpjūčio 16 d. raštu Nr. (18)SN-130)S-481 lygių galimybių kontrolierė kreipėsi į Universiteto rektorių ir paprašė paaiškinti, ar Universitetas gali patvirtinti, kad Pareiškėja turėjo lankyti paskaitas už 85 kreditus; kaip tada buvo įgyti likę nagrinėjamos bakalauro studijų programos kreditai, kurių pagal Universiteto 2018 m. liepos 31 d. rašte Nr. 3A(11.21-40101)-1215 „Dėl informacijos pateikimo“ pateikiamą informaciją iš viso turėtų būti surinkta 210; ar Pareiškėjai buvo įskaityti kokie nors studijų kolegijoje metu dėstyti dalykai; jei taip – kokie. Prašyta paaiškinti, kas yra *skirtuminiai dalykai*, minimi Universiteto 2018 m. liepos 31 d. rašte Nr. 3A(11.21-40101)-1215 „Dėl informacijos pateikimo“. Prašyta pateikti bakalauro studijų (ištęstinės dvejų metų studijos) programą, pagal kurią studijuoja kolegijas baigę studentai (tarp jų, ir Pareiškėja) ir teisės magistro

laipsnį turintys studentai. Paprašyta atsakyti, už kokius konkrečiai studijų dalykus gali būti mažinama studijų įmoka pasirinkus nagrinėjamą bakalauro studijų (ištęstinės dvejų metų studijos) programą; kokie studijų dalykai, kurie negalėjo būti įskaityti kolegijų absolventams (tarp jų, ir Pareiškėjai), buvo įskaityti universiteto magistro laipsnį turintiems studentams. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2018 m. liepos 31 d. buvo gautas Universiteto raštas Nr. 3A(11.21-40101)-1215 „Dėl informacijos pateikimo“, kuriame nurodoma, kad kolegijų absolventai ir teisės magistrantūros absolventai už teisės bakalauro studijas moka vienodą nustatytą studijų įmoką. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu, Universiteto statuto 19.9 punktu bei atsižvelgdama į rektoriaus teikimą, studijų įmoką pagal studijų kryptis, pakopas bei formas savo nutarimu nustato Universiteto Taryba.

Teisės bakalauro ištęstinių studijų (dvejų metų studijų) studentams, įstojusiems 2016 metais, metinė studijų įmoka yra 1 080 Eur (atitinkama semestro įmoka – 540 Eur). Šios įmokos dydis yra vienodas visiems studijuojantiems teisės bakalauro programoje (ištęstinė studijų forma). Dvejų metų studijų studentams yra taikomas 2013/2014 metų stojimo teisės bakalauro programos studijų planas. Kolegijų absolventai, įstoję į dvejų metų studijas, jungiasi nuo 7-to semestro pagal patvirtintą studijų planą ir studijuoja atskiroje grupėje su teisės magistro laipsnį turinčiais studentais. Studijų įmokos kaina yra nustatoma bendrai visam programoje studijuojamų dalykų kreditų kiekiui (210 ECTS) ir tolygiai paskirstoma semestrais (bakalauro ištęstinėse studijose iš viso 10 semestrų). Visų semestrų įmoka yra vienoda, nors kiekvieną semestrą sudaro skirtingas studijuojamų dalykų kreditų kiekis. Todėl, jei būtų skaičiuojama pagal semestre studijuojamų dalykų kreditų įkainius, kai kuriuose semestruose studijų įmoka būtų mažesnė nei bendras studijuojančių dalykų kreditų kiekis arba atvirkščiai. Dvejų metų studijų studentams, atsižvelgiant į semestruose studijuojamų dalykų kreditų kiekį, nėra išskirtinai formuojama studijų įmoka. Studentai pasirašydami studijų sutartis mato, kokia yra nustatyta fiksuota studijų įmoka už metus (semestrą).

Raštu buvo patvirtinta, kad kolegijų absolventai ir teisės magistrantūros absolventai pasirašo tokias pačias studijų sutartis.

Rašte buvo pabrėžta, kad, siekiant įgyti teisės bakalauro kvalifikacinį laipsnį (tai numatyta Teisės studijų krypties apraše, kuris 2015 m. liepos 23 d. yra patvirtintas švietimo ir mokslo ministro įsakymu

Nr. V-831 „Dėl teisės studijų krypties aprašo patvirtinimo“), dvejų metų studijų studentai turi įvykdyti teisės bakalauro programos iššestinių studijų planą (jis yra analogiškas ir nuolatinių studijų studentams), t. y., per dvejus metus studentai privalo surinkti programos plane numatytus 210 kreditų (ECTS). Planas yra bendras visiems. Įstoję į dvejų metų studijas, studentai pradeda studijuoti nuo 7-to semestro. Paprastai formuojama bendra grupė iš kolegijos absolventų ir absolventų, jau įgijusių teisės magistro kvalifikacinį laipsnį. Grupei kas semestrą sudaromi tvarkaraščiai, tad studijuojant pagal teisės bakalauro programą tiek kolegijų absolventams, tiek teisės magistrantūros absolventams teikiamos identiškios mokymo paslaugos.

Pabrėžtina, kad kolegijų absolventai ir magistrantūros studijų absolventai nuo studijų pradžios moka tą pačią studijų kainą kaip ir nuosekliai iššestinėse studijose studijuojantys studentai. Tačiau studentai, kurie du kartus iš eilės dėl tam tikrų priežasčių nelaikė vieno iš egzaminų arba nepavyko jo išlaikyti, privalo kartoti to dalyko kursą ir susimokėti už šio dalyko apimties kreditus. Tam dvejų metų teisės bakalauro iššestinių studijų programos studentams yra nustatyta vieno kredito (ECTS) kaina, kuri lygi 18 Eur. Tačiau ši kaina yra taikoma du kartus neišlaikytam dalykui, pakartotinai jį laikant. Minėtu nustatytu mokesčiu nesiremiamą apskaičiuojant fiksuotą studijų įmokos dydį.

Kai kuriems teisės magistrantūros absolventams, studijuojantiems pagal teisės bakalauro programą, buvo grąžintos studijų įmokų permokos. Šios permokos atsirado dėl įskaitytų dalykų, kurie buvo studijuoti teisės magistrantūros studijose ir pagal savo turinį bei apimtį kreditais galėjo būti įskaitomi. Visi įskaitymai yra atliekami vadovaujantis 2015 m. spalio 19 d. Universiteto senato nutarimu Nr. 1SN-4 „Dėl Mykolo Romerio universiteto studijų kreditų pripažinimo tvarkos patvirtinimo“. Teisės krypties studijose be apribojimų yra įskaitomi visi bendrauniversitetiniai dalykai (kolegijų absolventams taip pat buvo atliekami bendrauniversitetinių dalykų įskaitymai). Tačiau teisiniai dalykai įskaitomi tik tie, kurie buvo studijuoti universitetinėse studijose (dėl aukštosiose mokyklose ir universitetuose studijuojamų dalykų turinio ir kitų su tuo susijusių klausimų savo nutarime yra pasisakęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (2008 m. vasario 20 d. nutarimas „Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 4 d. nutarimas Nr. 1568 „Dėl kvalifikacinių aukštojo teisinio išsilavinimo reikalavimų asmenims, norintiems įstatymų nustatyta tvarka eiti teisėjo pareigas, patvirtinimo“ patvirtintų kvalifikacinių aukštojo teisinio išsilavinimo reikalavimų asmenims, norintiems įstatymų nustatyta tvarka eiti teisėjo pareigas, atitiktis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 51 straipsnio 1 daliai (2002 m. sausio 24 d., 2004 m. gegužės 18 d., 2006 m. birželio 1 d. redakcijos), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 5 straipsnio 1 daliai“ (byla Nr. 19/05).

Vadovaujantis minėtu Konstitucinio Teismo nutarimu, kolegijose studijuoti teisės krypties dalykai neįskaitomi. Kadangi programos 7–10 semestruose yra studijuojami daugiausia teisiniai dalykai, todėl teisės magistrantūros studijų absolventams (magistrantūros studijų kvalifikacinis laipsnis suteikiamas tik

universitetuose studijavusiems absolventams), įskaičius dalykus, kurie yra minėtuose semestruose, atitinkamai buvo mažinamos studijų įmokos.

Kolegijų absolventams nebuvo įskaityti teisės krypties dalykai, numatyti pagal studijų planą (7–10 semestruose), todėl nesumažėjo fiksuota studijų įmoka už studijų semestrą ir nesusidarė permoka.

Kitokių universitetinį išsilavinimą (ne teisės magistrantūros) turintys asmenys, kaip ir kolegijų absolventai, galėtų susigražinti susidariusią studijų permoką kaip ir teisės magistrantūros absolventai, jeigu jie studijų metu pateiktų pažymą dėl studijų rezultatų įskaitymo pagal neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytus mokymosi pasiekimus (įskaitymo tvarka yra numatyta ir patvirtinta 2015 m. spalio 19 d. Mykolo Romerio universiteto senato nutarimu Nr. 1SN-4 „Dėl Mykolo Romerio universiteto studijų kreditų pripažinimo tvarkos patvirtinimo“; pateiktų dokumentus, patvirtinančius, kad jie teisinius dalykus yra studijavę universitetuose (studijuoti atskiri teisinių dalykų moduliai arba jie sudarė universitetinių studijų programos dalį). Būtina atkreipti dėmesį, kad studijų įmoka gali būti mažinama tik už 7–10 semestruose įskaitytus teisinius dalykus, nes už skirtuminių dalykų egzaminų laikymą, kurių yra apie 20 (tarp jų, ir teisiniai dalykai), dvejų metų teisės studijų programos studentai nemoka (jie turi teisę du kartus nemokamai laikyti ir perlaikyti visus skirtuminius dalykus; jų neišlaikius, studentai privalo kartoti kursą ir susimokėti už dalyko kurso kartojimą, skaičiuojant 18 Eur už vieną dalyko kreditą (ECTS)).

2018 m. rugpjūčio 31 d. buvo gautas Universiteto raštas Nr. 3A(11.21-301)-1291 „Dėl informacijos pateikimo“, kuriuo buvo atsakyta į papildomai pateiktus klausimus.

Rašte rašoma, kad Pareiškėja pagal savo studijų planą (teisės bakalauro ištęstinės dvejų metų studijos; kodas 612M90003) turi įvykdyti visus reikalavimus keliamus teisės bakalauro kvalifikaciniam laipsniui gauti, t. y., išsilaikyti visus studijų planuose numatytų dalykų egzaminus. Studijų planas yra suskirstytas semestrais, kuriuose yra skirtingas studijų dalykų kiekis (ištęstinėms studijoms iki šiol nėra reikalavimo, kad semestrą sudarytų ne mažiau kaip 30 ECTS). Pagal Pareiškėjos studijų planą (ji įstojusi į dvejų metų studijas, todėl jungiasi prie 2013 metų stojimo studijų plano, kuris yra atskirai patvirtintas 2016 m. stojimui į dvejų metų studijas), paskaitų ir seminarų tvarkaraščiai yra sudaromi 4 semestrams (2-ejiems metams). Šiuose semestruose numatyti dėstyti dalykai sudaro bendrai 85 ECTS (paskaitos ir seminarai organizuojami bendrai visai grupei). Likusius dalykus (125 ECTS) studentai turi išsilaikyti studijuodami savarankiškai per dvejus metus. Kadangi studentai į dvejų metų studijas stoja jau po kolegijų ir kitų universitetų (neturintys teisės bakalauro studijų diplomo), taip pat teisės magistrai po papildomų studijų, dalis studijų plane numatytų dalykų jiems yra įskaitomi, atsižvelgiant į kitus diplomus. Įskaitomų dalykų kiekiai kiekvienam studentui yra skirtingi. Bendrauniversitetiniai dalykai yra įskaitomi be apribojimų tiek kolegijų absolventams, tiek universitetuose studijavusiems asmenims, tačiau teisės krypties dalykai

įskaitomi tik studijavusiesiems universitetuose. Tokia pozicija yra apibrėžta remiantis Konstitucinio Teismo išsakyta nuostata. Įgyti neįskaitytų dalykų kreditus studentai gali studijuodami savarankiškai.

Pareiškėjai buvo įskaityti tokie studijų kolegijoje metu studijuoti dalykai: kriminalistika, ekonomikos teorija, psichologija, dalykinė kalba, profesinė anglų kalba, praktika. Tai sudaro 33 kreditus iš 125 ECTS, kuriuos sudaro skirtuminiai dalykai.

Įstojus į dvejų metų studijas, studentai mokosi 4 semestrus, kurių metu jiems yra organizuojamos studijos bendrai visai grupei, kurioje studijuoja ir kolegijų, ir universitetų absolventai, tarp jų, ir turintys teisės magistro laipsnį. Bendrai organizuojamų studijų apimtis yra 85 kreditai. Kiti 125 ECTS yra vadinami „skirtuminais“ dalykais, nes studentai turi juos išsilaikyti studijuodami savarankiškai. Kaip buvo minėta, dalis dalykų iš skirtuminių dalykų sąrašo yra įskaitoma vadovaujantis 2015 m. spalio 19 d. Universiteto senato nutarimu Nr. 1SN-4 „Dėl Mykolo Romerio universitetų studijų kreditų pripažinimo tvarkos patvirtinimo“. Pareiškėjai iš skirtuminių dalykų sąrašo dalis dalykų buvo įskaičiuota (33 iš 125), tad savarankiškai jai reikėjo mokytis siekiant 92 ECTS kreditų apimtį. Už skirtuminių dalykų studijavimą ir egzaminų laikymą šių studijų studentai nemoka. Taip pat studentams suteikiama teisė (studentai patys sprendžia, ar ja pasinaudoti) lankyti paskaitas ir seminarus tų dalykų, kurie yra skirtuminiai, kartu su bet kuria kita grupe ir kursu – jiems palankiu metu. Šios programos absolventai taip pat turi teisę ir galimybes naudotis visa prieinama studijų medžiaga ir pasirengti egzaminams savarankiškai. Studentams pageidaujant ir susiderinus su priskirtais jiems dėstytojais, nuolat teikiamos konsultacijos dėl skirtuminių dalykų, kurių metu studentai gali konsultuotis tomis temomis, kurios jiems yra neaiškios.

Kiekvienas studentas turi galimybę susipažinti su studijų planu ir įvertinti savo galimybes, baigti teisės bakalauro studijas per dvejus metus pačioje studijų pradžioje. Jei tik kyla kokių nors klausimų arba neaiškumų – studentai visada yra konsultuojami Studentų skyriuje.

Kiekvieno studento įstojusio į dvejų metų studijas situacija dėl įskaitomų dalykų yra individuali. Todėl analizuojami visi studijuoti kitose aukštosiose mokyklose dalykai, žiūrima, ar atitinka kreditų pripažinimo tvarkos kriterijus, ir tik tuomet yra įskaitomi, todėl konkrečių įskaitomų dalykų sąrašo nėra. Šios programos studijų įmoka gali būti mažinama tik už tuos dalykus, kuriems mokytis visai grupei bendrai yra organizuojamos studijos 4–5 kurse (studijų plane dalykai, už kuriuos gali būti mažinama įmoka, nepažymėti žvaigždute, studijų planas yra pridėtas prie atsakymo). Pareiškėjos atveju visi įskaityti dalykai yra skirtuminiai, todėl studijų įmoka nebuvo mažinama.

Teisės magistro laipsnį turintiems šios programos studentams, atsižvelgus į kreditų pripažinimo tvarkos kriterijus, buvo įskaitomi teisiniai dalykai, kuriuos jie yra studijavę universitetinėse studijose. Kadangi kiekvieno studento atvejis yra labai skirtingas, bendro įskaitytų teisinių dalykų sąrašo pateikti Universitetas negali. Visų šios studijų programos teisinių dalykų sąrašas pridėtas prie atsakymo Tarnybai.

Apibendrinant pabrėžiama, jog, siekiant užtikrinti studijų kokybę ir vadovaujantis pirmiau minėtu Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarimu, Pareiškėjai negali būti įskaitomi teisiniai dalykai, studijuoti kolegijoje.

Universitetas pabrėžia, kad Universitete nėra diskriminacijos dėl nustatytų mokesčių už mokslą. Visi mokesčiai už studijas mažinami proporcingai, įskaitant dalykus pagal nustatytą kreditų pripažinimo tvarką.

Prie atsakymo pridėta Universiteto Mykolo Romerio teisės mokyklos teisės (2-ųjų metų studijos) studijų programos (612M90003) pirmosios pakopos iššestinių studijų plano kopija.

Universiteto Mykolo Romerio teisės mokyklos prodekanė studijoms L. N. paaiškino, kad bendrauniversitetiniai studijų dalykai priklauso bendrųjų gebėjimų ugdymo grupei.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Universitetas, taikydamas skirtingas studijų apmokėjimo tvarkas kolegijų absolventams (tarp jų, ir Pareiškėjai) ir magistrantūros studentams, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio

13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimtys skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 8 dalies nuostatomis, socialinė padėtis suprantama kaip fizinio asmens įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens finansine (ekonomine) padėtimi susiję veiksniai. Nagrinėjamu atveju, pagal Pareiškėjos pateiktą informaciją, skirtingas asmenų traktavimas (studijų apmokėjimo tvarka) priklauso nuo to, kokias studijas prieš tai asmenys yra baigę (kolegijos ar universitetinės magistrantūros). Prieš tai baigtos studijos atitiktų socialinės padėties apibrėžime nurodytus terminus – *išsilavinimas* arba *kvalifikacija*, nes būtent tuo skiriasi asmenys, kuriems nagrinėjamu atveju taikoma galimai skirtinga apmokėjimo už studijas tvarka.

Pažymėtina, kad, remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 8 punkto nuostatomis, tiesiogine diskriminacija nėra laikomi ribojimai, specialūs reikalavimai arba tam tikrų sąlygų dėl asmens socialinės padėties teisinį reguliavimą pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Tyrimo metu buvo nustatyta, kad asmenys (tiek kolegijų absolventai, tiek magistrantūros absolventai), įstoję į teisės bakalauro iššestines dvejų metų studijas, kiekvieną semestrą moka fiksuotą 540 Eur sumą už vieną semestrą (už visas dvejų metų studijas – 2 160 Eur). Teisės bakalauro studijas Universitete iš viso sudaro 210 kreditų (10 semestrų), bet kolegijų absolventai ir magistrantūros absolventai pagal savo studijų planą pradeda studijas nuo 7-to semestro. Studijų dalykai, kuriuos studentai mokosi 7–10 semestruose, sudaro 85 kreditus (bendrai organizuojamos studijos), o likusieji teisės bakalauro programą sudarantys 125 kreditai yra laikomi *skirtuminiais dalykais*. Skirtuminiai dalykai, Universiteto vadovybės teigimu, yra teisės bakalauro programos studijų dalykai, kurie nėra dėstomi 7–10 semestrų metu, t. y., tai nėra bendrai organizuojamų studijų dalis, bet skirtuminius dalykus būtina atsiskaityti siekiant įgyti teisės bakalauro kvalifikaciją. Už skirtuminius dalykus studentai nemoka, bet turi teisę lankyti šių dalykų paskaitas su bet kuria kita grupe ir kursu, jiems patogiu metu, taip pat konsultuotis su dėstytojais dėl studijų dalyko programos. Universiteto administracija pabrėžia, kad dvejų metų teisės bakalauro studijų studentams, atsižvelgiant į semestruose studijuojamų dalykų kreditų kiekį, nėra formuojama išskirtinė studijų įmoka. 18 Eur kaina už viena kreditą yra nustatoma tik tokiu atveju, kai studentas du kartus iš eilės neišlaiko vieno dalyko egzamino, tada studentas turi sumokėti nustatytą studijų dalyko kreditų kiekį dėl galimybės dar kartą laikyti egzaminą. Konstatuotina, kad tiek kolegijų absolventams, tiek magistrantūros absolventams studijų apmokėjimo tvarka yra vienoda – abi grupės asmenų moka tą pačią fiksuotą sumą už studijas (540 Eur per semestrą). Taip pat tiek kolegijų absolventai, tiek magistrantūros absolventai privalo atsiskaityti už tuos pačius dalykus ir gauti tokį patį kiekį kreditų.

Tyrimo metu taip pat nustatyta, kad studentams, kadangi į teisės bakalauro dvejų metų studijas stoja jau po kolegijų arba kitų universitetų (neturintys teisės bakalauro studijų diplomo), taip pat magistrai po papildomų studijų, dalis studijų plane numatytų dalykų gali būti įskaitoma atsižvelgiant į kitus diplomus. Pažymėtina, kad įskaitymas kiekvieno studento atveju yra individualus. Kaip teigia Universitetas – visiems studentams (tiek kolegijų absolventams, tiek magistrų absolventams) gali būti įskaitomi visi bendrauniversitetiniai dalykai. Bendrauniversitetiniai dalykai, kaip paaiškino Universiteto Mykolo Romerio teisės mokyklos prodekanė studijoms L. N., yra bendriesiems gebėjimams ugdyti skirti studijų dalykai. Remiantis „Bendraisiais studijų vykdymo reikalavimų“ (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-1168) 9.1 ir 9.2 punktais, pirmosios pakopos studijas sudaro krypties studijų dalykai (ne mažiau 120 kreditų) ir dalykai, skirti gilesnėms tos pačios

krypties studijoms, kitos krypties studijų moduliams (dalykams), gretutinės krypties (krypčių) studijoms, pedagoginėms studijoms, papildomai praktikai, skaitmeninės kompetencijos, kitų bendrųjų gebėjimų ugdymui ir pan. (skiriama ne daugiau 120 kreditų). Taigi bendrauniversitetiniai dalykai suvokiami ne kaip pasirinktos (šiuo atveju – teisės) krypties studijų dalykai, skirti lavinti bendruosius gebėjimus.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad, priešingai nei bendrauniversitetiniai dalykai, teisiniai dalykai įskaitomi tik tokiu atveju, jei buvo studijuoti universitetinėje aukštojoje mokykloje. Toks reglamentavimas kyla iš Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 20 d nutarimo dėl teisėjų kvalifikacinių reikalavimų (toliau vadinamas ir Nutarimu). Šiame Nutarime pažymėta, kad teisės profesinio bakalauro laipsnis (gaunamas baigus teisės studijas kolegijose), nepaisant terminijos panašumo, negali būti prilyginamas teisės bakalauro kvalifikaciniam laipsniui, kuris įgyjamas pagal teisės universitetinių studijų programą. Pabrėžta, kad kolegijose, priešingai nei universitetuose, yra rengiami specialistai praktikai, gebantys savarankiškai dirbti švietimo, kultūros, ūkio ir kitose srityse. Dėl šios priežasties Universitetas negali įskaityti teisinių dalykų, kurie buvo studijuoti kolegijose, nes kolegijose studijuotų dalykų pobūdis dėl neuniversitetinės studijų organizavimo formos neatitinka universitetinėms teisės studijoms keliamų reikalavimų. Tuo grindžiamas Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 51 straipsnio 1 dalyje numatytas reikalavimas pretendentui, siekiančiam tapti apylinkės teismo teisėju, – universitetinis teisinis išsilavinimas (teisės bakalauro ir teisės magistro kvalifikacinis laipsnis arba vienpakopis universitetinis išsilavinimas).

Universiteto atstovė pabrėžė, kad studijų įmoka gali būti mažinama tik už 7–10 semestruose studijuojamus dalykus, kurių paskaitos yra organizuojamos kolegijų absolventams ir magistrantūros absolventams. Pagal Universiteto pateiktą studijų planą, tai yra šie dalykai – baudžiamoji teisė (bendroji dalis), civilinė teisė (bendroji dalis), baudžiamojo proceso teisė, civilinio proceso teisė, Europos Sąjungos teisė (konstitucinė), baudžiamoji teisė (specialioji dalis), civilinė teisė (specialioji dalis), bakalauro baigiamasis darbas, tarptautinė teisė (privatinė), Europos Sąjungos teisė (materialinė), bakalauro baigiamasis egzaminas. Šie dalykai, kaip minėta, sudaro 85 kreditus. Kiti 125 kreditai laikomi skirtuminiais dalykais, kuriuos studentai privalo atsiskaityti savarankiškai, šių dalykų paskaitos grupei nėra organizuojamos ir už šiuos dalykus studentai nemoka (nebent neišlaiko dalyko egzamino du kartus). Pareiškėjai buvo įskaityti tik skirtuminiai dalykai – kriminalistika, ekonomikos teorija, psichologija, dalykinė kalba, profesinė anglų kalba, praktika. Tai sudarė 33 kreditus iš 125 kreditų, bet tai buvo įskaityti skirtuminiai dalykai, už kuriuos studijų įmoka negali būti mažinama. Kai kuriems magistrantūros absolventams buvo įskaityti teisiniai dalykai, kurie buvo dėstomi 7–10 semestruose, taigi susidarė studijų permoka, kuri buvo gražinta. Konstatuotina, kad studijų permokos galėjo būti gražinamos tik dėl studijų dalykų, studijuotų 7–10 semestruose. Kadangi 7–10 semestruose, kaip išvardyta pirmiau, studijuojami tik teisiniai dalykai, kurie kolegijų absolventams negali būti įskaitomi dėl Konstitucinio Teismo Nutarime

pateikto išaiškinimo, studijų permoka galėjo faktiškai susidaryti tik magistrantūros absolventams, kuriems buvo įskaityti teisiniai dalykai, studijuoti 7–10 semestruose.

Atsižvelgiant į tai, kad studijos Universitete organizuojamos suteikiant Universiteto absolventams išsilavinimą, atitinkantį aukštajam universitetiniam teisiniam išsilavinimui keliamus kvalifikacinius reikalavimus, konstatuotina, kad Universiteto teisinis reglamentavimas, nustatant skirtingą teisinių dalykų įskaitymą kolegijų absolventams ir magistrantūros (studijuojamos tik universitetuose) absolventams, yra pagrįstas teisėtu tikslu, kurio siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju skirtingas traktavimas yra pagrįstas, taigi skundas pripažįstamas nepagrįstu, nes jame nurodyti pažeidimai nebuvo patvirtinti.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Pripažinti skundą nepagrįstu, nes nepasitvirtino jame nurodyti pažeidimai.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Mykolo Romerio universitetą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė